

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 08.080.09 Національного технічного
університету «Дніпровська політехніка»
Міністерства освіти і науки України,
доктору історичних наук, професору
Є.І. Бородіну

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, професора
Руденко Ольги Мстиславівни на дисертацію Хожила Максима Едуардовича
«Теоретико-методологічні засади формування сучасної доктрини державного
управління на основі принципів "зеленої трансформації"», подану до захисту у
спеціалізовану вчену раду Д 08.080.09 у Національному технічному
університеті «Дніпровська політехніка» на здобуття наукового ступеня доктора
наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія
державного управління

Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами

Актуальність дисертаційної роботи зумовлена тим, що в сучасних умовах
Україна одночасно вирішує кілька надзвичайно складних стратегічних завдань:
забезпечення національної безпеки, відновлення територій, пошкоджених
внаслідок воєнної агресії, виконання євроінтеграційних зобов'язань держави та
формування нової моделі сталого розвитку. За таких умов особливої ваги
набувають наукові дослідження, спрямовані на створення ефективних
механізмів державного управління, здатних забезпечити комплексне вирішення
цих взаємопов'язаних завдань на основі фундаментальної теоретико-
методологічної бази державноуправлінської діяльності.

У цьому контексті дисертаційна робота Хожила Максима Едуардовича є
своєчасним, актуальним, комплексним дослідженням, в якому автор пропонує
цілісну систему практичних механізмів реалізації проблематики «зеленої
трансформації» в діяльності органів державної влади та органів місцевого
самоврядування, не обмежуючись лише концептуальним осмисленням її як
явища. Особливу увагу привертає орієнтація дослідження на інтеграцію
екологічної політики із завданнями післявоєнної реконструкції України,
підвищення енергетичної стійкості держави, розвитку цифрового врядування,

удосконалення міжвідомчої координації та зміцнення інституційної спроможності публічного сектору.

Про актуальність обраної теми свідчить також низка нормативно-правових актів, що мають безпосередній зв'язок з тематикою дисертаційної роботи, а саме: Європейський зелений курс, Національна економічна стратегія України до 2030 року, Національний план з енергетики та клімату до 2030 року, програми та плани зеленого повоєнного відновлення України та зобов'язань у межах Ukraine Facility тощо.

Дисертаційна робота має очевидну цінність для науки державного управління, а також перспективну спрямованість на трансформацію суспільних відносин у сфері державного управління в період післявоєнного відновлення, особливо в контексті практичних засад реалізації політики «зеленої трансформації» в Україні. Саме така спрямованість дослідження робить його вагомим внеском у забезпечення ефективної державної політики у сфері «зеленої трансформації» та післявоєнного розвитку України.

Дисертаційна робота виконана у межах реалізації низки науково-дослідних робіт у кількох закладах вищої освіти та громадських наукових організаціях: 1) НТУ «Дніпровська політехніка» за темами «Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні» (ДР № 0122U002375); «Цифрова трансформація публічного управління» (ДР № 0122U002236); «Інноваційні інструменти публічного управління процесами забезпечення національної стійкості на рівні територій і громад в умовах долаття гібридних загроз», де автор обґрунтував теоретико-методологічні засади формування сучасної доктрини державного управління на основі принципів «зеленої трансформації», що дозволило визначити ключові виклики та особливості стратегічного планування розвитку територіальних громад України у післявоєнний період; 2) Університет митної справи та фінансів за темою «Упровадження підходів соціотехнічного проектування в освітні технології у галузі знань «Публічне управління та адміністрування» (ДР 0122U002124), де автором сформульовано цілісну доктринальну модель «зеленої трансформації» сфери державного управління в Україні, яка інтегрує екологічні, економічні та безпекові цілі для синхронізації процесів повоєнного відновлення, структурної модернізації, цифрових технологій управління та євроінтеграції; 3) Міжнародний науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій за темою «Актуальні проблеми сучасних трансформацій» (ДР № 0121U111744) та міжнародним монографічним дослідженням на тему «Cross-Disciplinary Studies in Science, Innovation and Social Development» (Prague, Czech Republic).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

У дисертаційній роботі здійснено ґрунтовний аналіз значної кількості українських і зарубіжних наукових праць з історії, теорії та методології державного управління та феномену політики «зеленої трансформації» як інституту державного управління.

Поставлена автором мета дисертаційної роботи досягнута і логічно розкрита шляхом послідовного вирішення окреслених завдань: обґрунтувати концептуальні засади «зеленої трансформації» як ціннісно-парадигмального виміру державного управління, та розкрити роль держави як «інституційного архітектора» екосистеми сталого розвитку з аргументацією переходу від «контрольно-ревізійної» до «стимулюючої» парадигми змісту діяльності держави; розробити емпіричну модель «резильєнтної зеленої трансформації» (resilient green transformation) для України на засадах інтеграції філософії «Build Back Better» та безпекових вимог правового режиму воєнного стану в стратегії енергетичної стійкості й захисту від екологічних загроз військового характеру; запропонувати адаптаційну модель інституційного забезпечення енергетичного переходу України як складову «зеленої трансформації» державного управління на основі порівняльного аналізу досвіду Польщі та вимог пакета «Fit for 55», передбачити впровадження інтегрованого підходу до координації повноважень органів публічної влади; розробити методологічний інструментарій оцінювання готовності державного сектору до «зеленого переходу», який ґрунтується на інтеграції галузевого, територіального та цифрового вимірів трансформації й дає змогу ідентифікувати дефіцити державної спроможності на різних рівнях державного управління; обґрунтувати мережево-платформну модель цифрової трансформації державного управління, яка базується на парадигмі «цифрової інклюзії за замовчуванням» та забезпечує прозорий моніторинг екологічних показників і кібербезпеку критичної інфраструктури; удосконалити засади функціонування інституційного механізму управління на регіональному рівні шляхом впровадження дворівневої моделі координації «національний – регіональний», що забезпечує адаптивне планування відбудови та враховує специфіку воєнних руйнувань територій; розробити авторський підхід до формування стратегій територіально-секторальних трансформацій на основі концепції «здорових громад» (за методологією ВООЗ), що дозволяє синхронізувати цілі декарбонізації з гарантуванням права населення на безпечне та енергоефективне життєве середовище; систематизувати чинники формування інтеграційної ідеології та «зелених» компетентностей публічних службовців, визначивши професійний розвиток кадрів та зміну парадигми фінансово-бюджетних інструментів як фундамент реконфігурації державної спроможності;

сформулювати цілісну доктринальну модель «зеленої трансформації» сфери державного управління України, яка інтегрує екологічні, економічні та безпекові цілі для синхронізації процесів повоєнного відновлення, структурної модернізації та євроінтеграції

У першому розділі автором досліджено теоретичні засади формування та розвитку сучасної системи державного управління в контексті зеленої трансформації України. Проаналізовано основні наукові підходи, доктрини, принципи та моделі державного управління, а також історико-теоретичний базис концепту «зелена трансформація». Обґрунтовано необхідність модернізації теоретико-методологічного забезпечення державного управління з урахуванням євроінтеграційних процесів, цифровізації, післявоєнної відбудови та принципів сталого розвитку. Поглиблено розуміння зеленої трансформації як фундаментального ціннісно-парадигмального виміру державного управління, що інтегрує європейські цінності, принципи сталого розвитку та вимоги енергетичної безпеки. Запропоновано концептуальний підхід до формування стратегічної візії зеленої трансформації, заснованої на поєднанні євроінтеграційних зобов'язань, завдань післявоєнного відновлення, кліматичної нейтральності та енергетичної стійкості. Визначено ключові інструменти та принципи адміністративного управління у сфері «зеленої економіки». Виявлено вплив реформи децентралізації на реалізацію «зеленої» політики.

У другому розділі досліджено методологічні аспекти формування сучасної доктрини державного управління на основі принципів «зеленої трансформації» з урахуванням глобальних та європейських тенденцій реформування публічного сектору. Проаналізовано сучасний стан наукової розробленості проблематики зеленої трансформації в Україні, визначено ключові напрями досліджень, інституційні проблеми та особливості їх реалізації в умовах війни, євроінтеграції та післявоєнного відновлення. Обґрунтовано методологічні підходи до оцінювання готовності державного сектору до впровадження принципів зеленої трансформації з урахуванням галузевих і адміністративно-територіальних особливостей. Визначено основні етапи еволюції екосистемного підходу в державному управлінні: від глобальних ініціатив до його інтеграції в національні та європейські політики сталого розвитку, кліматичної політики та публічного адміністрування. Доведено необхідність синергії екосистемного підходу та концепції зеленої трансформації, що передбачає функціональну переорієнтацію органів влади, розвиток зелених компетентностей, стимулювання інноваційно-інвестиційних процесів та формування нових екосистемно орієнтованих секторів зайнятості. Визначено, що оцінювання готовності державного сектору вимагає застосування методологічних підходів, що поєднують галузевий (специфіка потреб енергетики, агросектору, управління відходами) та територіальний рівень

(цифрова та екологічна спроможність регіонів) аспекти. Це дозволяє формувати індивідуалізовані стратегії зеленої трансформації з урахуванням місцевих особливостей.

У третьому розділі досліджено глобальні тенденції впровадження принципів «зеленої трансформації» у системі державного управління та узагальнено кращий зарубіжний досвід. Проведено порівняльний аналіз вихідних умов зеленої трансформації в країнах ЄС та Україні, що дозволило визначити національні особливості її реалізації в умовах війни, відбудови, енергетичних викликів та євроінтеграції. Проаналізовано цілі та інструменти Європейського зеленого курсу, а також цифрові інструменти й інноваційні технології реалізації екологічної політики, визначено можливості їх адаптації до українських умов. Обґрунтовано авторське бачення української моделі зеленої трансформації на засадах «Build Back Better», що передбачає одночасне поєднання завдань безпеки, декарбонізації, структурної модернізації економіки та адаптивного регіонального планування відбудови. Запропоновано напрями розвитку мережево-платформної моделі цифрової трансформації публічного управління, орієнтованої на технологічну модернізацію, соціальну інклюзію, екологічну стійкість та інтеграцію України до європейського простору сталого розвитку. Визначено основні переваги адаптаційної моделі інституційного забезпечення «зеленої» трансформації для України.

У четвертому розділі здійснено аналіз галузевих і регіональних особливостей зеленої трансформації як чинника вдосконалення системи державного управління України. Проведено SWOT-аналіз готовності регіонів до впровадження принципів зеленої трансформації та проаналізовано стратегії територіально-секторального розвитку у контексті досягнення Цілей сталого розвитку України. Досліджено можливості зеленої трансформації у сферах охорони здоров'я та агропромислового комплексу, зокрема напрями забезпечення енергетичної стійкості медичних закладів, екологізації виробництва, цифровізації, розвитку циркулярної економіки та органічного виробництва. Виявлено інституційні, фінансові, нормативні та інфраструктурні проблеми реалізації зеленої трансформації, що зумовлюють необхідність удосконалення регуляторних, фінансово-економічних, координаційних і моніторингових механізмів державного управління. Обґрунтовано, що післявоєнне відновлення України створює можливості для «зеленого стрибка» та системної реконфігурації взаємодії держави, бізнесу і суспільства на основі принципів сталого розвитку, зелених стимулів і цифрового моніторингу екологічних показників.

У п'ятому розділі комплексно досліджено концептуальні та прикладні напрями реалізації засад зеленої трансформації в системі державного управління

України в умовах євроінтеграції та повоєнної відбудови. Визначено основні моделі державного управління зеленою трансформацією та особливості їх інституційно-функціональної організації в країнах ЄС, США та Україні. Виявлено інституційно-управлінський розрив між вітчизняними та наднаціональними механізмами реалізації політики зеленої трансформації та обґрунтовано напрями його подолання через посилення міжвідомчої координації, експертно-консультативного супроводу та багаторівневої взаємодії. Доведено необхідність переходу від фрагментованого галузевого управління до синергетичної взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування, бізнесу та громадянського суспільства на основі принципів Європейського зеленого курсу. Розроблено концептуальну модель стійкої зеленої трансформації у державному управлінні, орієнтовану на стратегічність, системність, адаптивність, прогнозування викликів та інтеграцію екологічних, економічних і соціальних пріоритетів повоєнного розвитку України. Представлена концептуальна модель відображає логіку переходу від глобальних і європейських стратегічних орієнтирів до конкретних результатів суспільного розвитку через систему взаємопов'язаних інституційних, цифрових, енергетико-екологічних та територіальних механізмів.

Достовірність викладених результатів дослідження ґрунтується на використанні комплексу наукових методів – діалектичний метод та метод наукової абстракції – для концептуалізації «зеленої трансформації» як ціннісно-парадигмального виміру державного управління та визначення ролі держави як «інституційного архітектора»; системний підхід – для розробки цілісної моделі «зеленої трансформації» сфери державного управління на засадах інтегрованого підходу; порівняльно-правовий метод – для аналізу європейських практик (досвід Польщі, пакет «Fit for 55») та їх адаптації до умов України; метод структурно-функціонального аналізу – для систематизації механізмів державного управління та вдосконалення інституційного механізму на регіональному рівні; метод моделювання – для розробки концептуальної моделі «резильєнтної зеленої трансформації» («Build Back Better») та мережево-платформної моделі цифрової трансформації; методи територіального та галузевого аналізу – для оцінювання готовності державного сектору до трансформації та формування стратегій на основі концепції «здорових громад» та ін. У роботі використано інструмент ШІ, а саме ChatGPT, для пошуку релевантних джерел літератури, окремих елементів графічного супроводу результатів дослідження та для граматичної перевірки перекладу анотації дисертації англійською мовою. Всі розділи, при написанні яких використовувався ШІ, перевірені та відредаговані автором особисто. Наукові

положення, висновки та результати дисертаційного дослідження є власним інтелектуальним внеском автора.

Зміст публікацій М.Е.Хожила, в яких відображено основні результати дослідження, підтверджують обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи

Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, в якій вирішено актуальну наукову проблему стосовно обґрунтування теоретичних, методологічних та організаційних положень, розробки прикладних механізмів і практичних рекомендацій щодо системної трансформації державного управління процесами «зеленої трансформації» в умовах воєнного стану, повоєнного відновлення та інтенсифікації євроінтеграційних процесів в Україні.

До безперечної новизни роботи слід віднести авторські концепції та моделі, які логічно поєднуються в єдину систему:

- по-перше, авторська концепція «зеленої доктрини» державного управління як парадигмального переходу від традиційної ієрархічної моделі (орієнтованого на контроль і регулювання) до резистентної екосистеми, у межах якої держава виступає як «інституціональний архітектор» (institutional architect). В основі авторського підходу – інтеграція принципів циркулярної економіки з теорією стійкості (resilience theory). Особливість такої концепції перш за все полягає в тому, що автор вводить екологічну етику як базовий вимір державного управління, і пропонує модель, де функції держави (регуляторна, фінансова, координаційна) трансформуються через інтеграцію індикаторів «зеленої стійкості» (наприклад, індекс екологічної сприйнятливості, green resilience index);

- по-друге, методологічна модель оцінювання готовності державного апарату до «зеленої трансформації», засновану на мультикритеріальному аналізі, що поєднує галузевий, територіальний і цифровий виміри з теорією інституційної ефективності. Концептуальність даної моделі полягає в інтеграції системного підходу та елементів теорії хаосу (chaos theory), дозволяючи прогнозувати нелінійні ефекти зеленої трансформації в умовах кризи (війни, пандемії, надзвичайні ситуації). Такий підхід дозволив автору запропонувати оригінальний набір індикаторів, таких як «коефіцієнт екологічної інтеграції в рішеннях» (ecological integration coefficient) та «індекс цифрової стійкості» (digital resilience index) для кількох оцінок адаптивності державних інститутів;

- по-третє, в межах теорії цифрового врядування, автором запропонована мережево-платформенна концепція цифрової трансформації державного управління з фокусом на «зелену інклюзію» (green inclusion), що синтезує мережеву теорію (network theory) з принципами екологічної справедливості

(environmental justice), пропонуючи інструменти на кшталт «індекс зеленої цифрової доступності» (green digital accessibility index) для оцінювання ефективності. В межах запропонованої моделі автором визначено ключові чинники інтеграційної ідеології: зовнішні (гармонізація з європейськими стандартами «єдиного вікна» та електронної ідентифікації) та внутрішні (подолання організаційних бар'єрів, підвищення цифрової грамотності службовців та забезпечення кібербезпеки критичної інфраструктури); а також доведено, що інтеграція цифрових та екологічних процесів створює кумулятивний ефект, перетворюючи державні сервіси на прозору та ефективну систему взаємодії в умовах кризової відбудови;

- по-четверте, адаптаційна модель інституційного забезпечення «зеленої трансформації» України в контексті євроінтеграції та повоєнного відновлення, яка в межах авторського підходу доповнена 1) механізмом створення мезорівневих інституцій – регіональних еко-кластерів та спеціалізованих фондів «справедливого переходу», що дозволяє забезпечити фінансово-організаційну підтримку енергопереходу на локальному рівні; 2) напрямками реформування суб'єктного складу управління; 3) шляхами переходу до «інтегрованого підходу», де координація здійснюється не за галузевим принципом, а через синергетичну взаємодію органів влади, бізнесу та ОМС на засадах екологічної парадигми, солідарності та економічної ефективності.

Запропоновані концепції та моделі мають також практичне спрямування. Зокрема, авторська концепція «зеленої доктрини» державного управління дозволяє адаптувати доктрину до контексту повоєнного відновлення України, де екологічні виклики (забруднення від бойових дій) перетворюються на можливості для системного переосмислення ролі держави в євроінтеграційних процесах, забезпечуючи синергію з Європейським зеленим курсом (European Green Deal) через створення гібридних інституцій (наприклад, екологічні хаби); методологічна модель оцінювання готовності державного апарату до «зеленої трансформації» виступає основою структурно-функціональної трансформації органів виконавчої влади всіх рівнів, створюючи можливості для переходу від реактивного до проактивного управління, з акцентом на децентралізовані «зелені стратегії» регіонів; мережево-платформенна концепція цифрової трансформації державного управління пропонує інструменти на кшталт «індекс зеленої цифрової доступності» (green digital accessibility index) для оцінювання ефективності, що означає адаптацію до правового режиму воєнного стану, коли цифрова трансформація стає інструментом відновлення, сприяючи євроінтеграції через гармонізацію з європейськими стандартами (наприклад, Digital Single Market) тощо.

Особливу увагу в контексті новизни дослідження привертає концепт

«екобезпекової гібридизації» (eco-security hybridization), де енергетична політика розглядається як мультирівнева система з контролем безпекових викликів (війна, геополітичні ризики), за алгоритмом лінійних моделей ЄС в контексті запропонованої автором гібридної моделі відновлення енергетичного сектора як невід'ємної складової «зеленої доктрини» державного управління.

До теоретичних здобутків автора слід віднести розвиток понятійно-категоріального апарату як системи понять і категорій «від теорії до практики» - «зелена трансформація», «резильєнтна зелена трансформація», «екосистема», «ціннісно-парадигмальний вимір», «інтегрований підхід», «інтегральне оцінювання», «цифрова інклюзія за замовчуванням», «дворівнева модель координації», «здорові громади», «зелені компетентності» тощо.

Заслугують на увагу авторські підходи до розвитку концептуальної моделі «резильєнтної зеленої трансформації» в умовах правового режиму воєнного стану та повоєнного відновлення, коли «зелений перехід» виступає стратегічним інструментом національної безпеки та виживання для України. Автором вперше класифіковано новий об'єкт державного регулювання – воєнні екологічні ризики (забруднення ґрунтів, руйнування дамб, утилізація воєнних та будівельних відходів), що потребують адаптації європейських регламентів до національних реалій; обґрунтовано пріоритетність нелінійної імплементації директив ЄС, зокрема розбудови системи моніторингу, звітності та верифікації (МЗВ) як передумови впровадження прикордонного вуглецевого податку (СВАМ) та збереження експортного потенціалу держави.

До елементів новизни, які мають практикоорієнтоване спрямування слід віднести:

- підхід до стратегічного планування територіально-секторальних «зелених» трансформацій у контексті досягнення Цілей сталого розвитку, який інтегрує безпекові вимоги повоєнного періоду (очищення територій, відновлення екосистем) із соціальним супроводом вразливих регіонів, особливо тих, що залежать від вуглецевої промисловості. Автором визначено, що ключовим індикатором ефективності такого планування є синергія між гарантуванням права населення на здоров'я, екологічною модернізацією промислових зон та підвищенням загальної життєстійкості громад, що забезпечує людиноцентричний вектор «зеленого» переходу, де державне управління виступає гарантом екологічної справедливості та стабільності соціально-економічного розвитку в довгостроковій перспективі;

- інституційний механізм державного управління процесами трансформації на регіональному рівні шляхом розробки дворівневої моделі координації державної політики «національний-регіональний»; синхронізації процесів відбудови зруйнованої інфраструктури за принципом «Build Back

Better» з вимогами кліматичної нейтральності та енергетичної стійкості, що передбачає створення специфічних «точок зростання» у вигляді енергонезалежних громад, у межах яких державна підтримка спрямовується на впровадження розподіленої генерації та децентралізацію енергозабезпечення. Автором доведено, що така модель не лише сприяє екологізації, а й виступає стратегічним інструментом національної безпеки, знижуючи вразливість регіональних систем життєзабезпечення до гібридних загроз та воєнних руйнувань.

Загальнонаціональне або світове значення дисертаційної роботи

Дисертаційна робота має загальнонаціональне значення, оскільки вдало поєднує теоретичні та методологічні положення системної трансформації державного управління процесами «зеленої трансформації» та визначає прикладні механізми і практичні рекомендації щодо її розвитку в умовах воєнного стану, післявоєнного відновлення та інтенсифікації євроінтеграційних процесів. Фактично йдеться про визначення ролі держави як «інституційного архітектора» екосистеми сталого розвитку; про новий підхід до формування та реалізації державної політики «зеленої трансформації», що пов'язана з виробленням і прийняттям стратегічних управлінських рішень, насамперед, у сфері зеленої економіки на основі специфічних політичних засобів і технологій.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях

Основні положення та отримані наукові результати проведеного дослідження відображено у 42 наукових публікаціях, з них: 18 статей у наукових фахових виданнях України (категорія Б), 3 статті у вітчизняних та закордонних періодичних наукових виданнях за профілем дисертації, проіндексованих у НМБ Scopus (з них одна стаття належить до квартілю Q3), 2 статті в інших наукових виданнях, 4 статті у розділах у колективних монографіях, 15 тез у збірниках матеріалів науково-комунікативних заходів.

Зміст реферату повною мірою розкриває зміст дисертаційної роботи і є ідентичним. В рефераті відсутня інформація, яка б не відповідала змісту дисертації або була відсутня в тексті дисертації. Наукові положення, висновки, рекомендації, та зміст розділів дисертації повністю відображені, деталізовані й обґрунтовані в тексті дисертаційної роботи.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації

Академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації відсутні в тексті дисертаційної роботи. В публікаціях повністю висвітлено результати досліджень

здобувача, де також є коректні посилання на публікації, які використовувались для вироблення авторської позиції. Зазначена в дисертації інформація, що ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело, відповідає дійсності.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження

Практичне значення дослідження сформульовано у вступі дисертації та відображено в рефераті дисертації. Висновки і рекомендації наукового дослідження були використані: Центром адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу Національного агентства державної служби України в частині розвитку сучасних підходів до публічної служби як активного суб'єкта управління трансформаційними процесами, зокрема в умовах євроінтеграції та післявоєнного відновлення, а саме підходи до формування у державних службовців необхідних компетенцій у сфері «зеленої» трансформації (довідка про впровадження від 20.04.2026 № 02/94-26); департаментом цифрової трансформації, інформаційних технологій та електронного врядування Дніпропетровської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 05.02.2025 р. № 145046-25); Дніпропетровською обласною Асоціацією органів місцевого самоврядування (довідка про впровадження); Громадською науковою організацією «Фундація публічно-правових ініціатив» при підготовці аналітичних матеріалів, експертних висновків, наукових рекомендацій та пропозицій щодо удосконалення механізмів публічного управління сталим розвитком територій, а також при розробленні науково-практичних заходів, спрямованих на підтримку формування екологічно безпечних та соціально орієнтованих моделей розвитку громад в Україні (довідка про впровадження від 03.11.2025 р. № 03-11/25-1); Громадською організацією «Асоціація науковців України» для розробки пакету узагальнених пропозицій наукового супроводу діяльності державних, приватних та громадських інституцій щодо імплементації в Україні кращих міжнародних практик досягнення визначених цілей The European Green Deal (довідка від 25.12.2025 р. № 7-004/1); ТОВ «ЕДС-ПРОЕКТ» Інженерно-інвестиційної групи EDS при обґрунтуванні інтеграції відновлюваних джерел енергії до традиційних систем для забезпечення енергетичної суверенності як окремої громади та регіону, так і країни в цілому, що є надзвичайно важливим в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України (довідка про впровадження результатів дослідження від 19.03.2026 р.).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи високий рівень обґрунтованості науково-теоретичних положень дисертаційної роботи, її цілісність і логіку викладення матеріалу, разом з тим, слід зробити окремі зауваження і звернути увагу на дискусійні положення дисертаційної роботи.

1. Авторський підхід до формування сучасної доктрини державного управління на основі принципів «зеленої трансформації» є досить цілісним та системним – від суто наукових концептів і теорій до конкретних механізмів реалізації державної політики «зеленої трансформації». При цьому автор цілком слушно зазначає, що така доктрина вимагає від суб'єктів влади міжсекторальної інтеграції, інституційної адаптивності та інклюзивності, зосереджуючи увагу на оцінюванні готовності державного апарату до «зеленої трансформації», що актуалізує власне питання інституційної спроможності системи в цілому та окреслює необхідність виокремлення відповідних механізмів. За такого підходу у роботі подано ґрунтовний аналіз інституційних механізмів реалізації державної політики «зеленої трансформації» з урахуванням інституційно-функціональної здатності суб'єктів влади до гнучкості та адаптивності, особливо в період післявоєнного відновлення України. Разом з тим, така позиція потребує доопрацювання, зокрема, щодо чіткого розмежування функціоналу між органами державної влади, органам місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства. А також в частині визначення повноважень при імовірній реалізації запропонованої автором моделі.

2. Одним з важливих складників реалізації політики «зеленої трансформації» у роботі визначено цифрові трансформації, в контексті чого автор обґрунтовано доводить необхідність розробки комплексної інтегративної моделі, яка б поєднувала цифрові інструменти, інноваційні методи та цілі сталого розвитку в єдину стратегію ефективного державного управління з метою прискорення «зеленої трансформації». Заслужують на увагу запропоновані підходи та авторське бачення такої моделі шляхом побудови мережево-платформенної концепції цифрової трансформації державного управління, яка враховує сучасні підходи, принципи та інструменти оцінювання. Разом з тим, при її розробці автору слід було також зосередити увагу на певних ризик-факторах, що створюють несприятливе середовище для її реалізації та більш детально розкрити потенційні ризики цифровізації, зокрема ті, що пов'язані із забезпеченням інформаційної безпеки, кіберстійкості державних інформаційних систем та нерівномірністю цифрової спроможності територіальних громад, особливо в умовах воєнного стану. Таке доповнення значно розширило б цілісне бачення не лише розробки, а також і напрямів реалізації авторської моделі.

3. Позитивно оцінюючи запропоновані автором підходи до розвитку кадрового потенціалу системи публічного управління, зміст дисертації можна було б підсилити розробленням системи моніторингу результативності професійного навчання державних службовців у сфері «зеленої трансформації». Це дозволило б оцінювати не лише кількісні показники навчання, а й практичний вплив сформованих компетентностей на якість прийняття управлінських рішень в органах влади усіх рівнів.

4. Розкидаючи необхідність переходу до інтегрованої моделі державного управління «зеленою трансформацією» автор ґрунтовно аналізує фінансово-економічні та фінансово-організаційні механізми, при цьому недостатньо приділяючи увагу фінансово-економічним інструментам забезпечення реалізації запропонованих механізмів, зокрема, питанням диверсифікації джерел фінансування чи питанням про залучення міжнародної технічної допомоги, використання механізмів державно-приватного партнерства тощо.

5. Заслуговує на підтримку авторський підхід до формування стратегій територіально-секторальних трансформацій на основі концепції «здорових громад», за якого у роботі показано зміну соціальної функції держави з урахуванням безпекової складової в усіх сферах – від безпечного довілля до безпекових вимог післявоєнного відновлення. Такий підхід враховує в якості основних механізмів посилення інституційної та фінансової спроможності громад, координацію ресурсів, стратегічне управління та гнучке планування, цифровізацію тощо. Відтак, автору слід було більш широко висвітлити питання адаптивності запропонованих механізмів до різних типів територій України, враховуючи їх відмінності за рівнем соціально-економічного розвитку, екологічного навантаження та інституційної спроможності органів місцевого самоврядування тощо.

Наведені зауваження мають рекомендаційний характер, не впливають на високу оцінку результатів наукового дослідження, наукову та практичну цінність отриманих результатів і можуть розглядатися як напрями подальшого розвитку досліджень у цьому напрямі.

Загальний висновок щодо дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Хожила Максима Едуардовича на тему «Теоретико-методологічні засади формування сучасної доктрини державного управління на основі принципів "зеленої трансформації"» є самостійною і завершеною науковою працею, в якій вирішено актуальну наукову проблему стосовно обґрунтування теоретичних, методологічних та організаційних положень, розробки прикладних механізмів і практичних рекомендацій щодо системної трансформації державного управління процесами «зеленої трансформації» в

умовах воєнного стану, повоєнного відновлення та інтенсифікації євроінтеграційних процесів в Україні. За рівнем наукової новизни отримані в дисертаційній роботі результати є внеском у розвиток галузі державного управління, що значно розширює межі наукових розвідок. Зміст дисертації відповідає спеціальності 25.00.01 – теорія та історія державного управління.

Дисертація виконана на високому науково-теоретичному рівні, за своїм змістом та сукупністю отриманих наукових результатів відповідає вимогам пунктів 6-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, а її автор Хожило Максим Едуардович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри менеджменту та адміністрування
Національного університету
«Чернігівська політехніка»,
доктор наук з державного управління, професор

О.М. Руденко

Ректор Національного університету
«Чернігівська політехніка»,
доктор технічних наук, професор

О.О. Новомлинець

*Отримано 24.08.2026
Вчений секретар СВР
Д 08.080.09*

Д.Т. Сорокіна